

דרמטופילוזיס וצינון

אין זה סוד שמשטר צינון אחיד ויעיל, מהווה פיתרון יעיל הן לרפתן ובעיקר ליעילות ורווחת הפרה. המאמר סוקר את מחלת הדרמטופילוזיס שהיא דוגמא לנזקים העלולים להתרחש כאשר משטר הצינון אינו תקין או מבוקר •

ד"ר מאור קדמי

מחלת עור, נפוצה כלל עולמית, הנגרמת על ידי החיידק *Dermatophilus congolensis*. חיידק גרם חיובי, תושב קבע על העור, בעל יכולת תנועה, המתרבה וגורם למחלה בתנאי לחות גבוהים כמו גשם או צינון ובעור שניזוק (עקב עקיצת קרציות, זבובים, פצעים, אור שמש).

המחלה נפוצה וחריפה יותר באזורים בעלי מזג אויר טרופי או סוב-טרופי, אין העדפה לגזע, מין או גיל. אך במדינות אנדמיות כמו ישראל אשר מבצעים צינון בקיץ, בעלי-חיים בוגרים פחות רגישים למחלה מאשר הצעירים. לכן מביכרות בישראל היא קבוצת הגיל הרגישה ביותר. המחלה פוגעת בטווח רחב של בעלי-חיים (פרט לבעלי-כנף). חשיבותה הכלכלית בגרימת תחלואה אשר לרוב הינה ספוראדית אך בתנאים מסוימים יכולה להתרחש התפרצות במספר רב של בעלי-חיים, המלווה בירידה חדה בתגובת החלב, תמותה ונזק לעור (בארצות בהם יש חשיבות לעורות).

מהלך המחלה

העור משמש כמחסום הגנה מכאני וכחלק ממערכת החיסון במניעה של זיהומים או התבססות של חיידקים בשכבות הפנימיות. הרטבה מסאבית של העור גורמת לפגיעה מכאנית בעור, עלייה ברגישותו וכך לפגיעתו והופעה של זיהומים ודלקות עור. חיידק הדרמטופילוזיס השוכן באופן נורמלי על עור הבקר בריא, במקרים אלו, מתרבה, מתבסס וחודר לשכבות העור השונות וכך גורם לדלקת עור אופיינית.

לדרמטופילוזיס מספר מופעים קליניים יחודיים לכל בעל חיים.

דרמטופילוזיס בבקר

ישנם 5 מופעים קליניים שונים. כאשר הצורה הכרונית של המראה הרטוב והצורה החריפה הן השכיחות ביותר.

● הצורה החריפה:

שכיחה יותר במבכירות, מספר שבועות אחרי ההמלטה. הופעה של נגעי עור בכל אזור בגוף, דלקת עור מוגלתית

צינון ואוורור יעיל וקבוע

- של הלשון).
- **צורה כרונית I, (הנפוצה ביותר) צורת המראה הרטוב:**
הבקר נראה כאילו הורטב או מרחו את פרוותו במברשת, השיער דבוק בקבצים ונתלש בקלות. הפרות נשאות, לא מלווה בסימנים קליניים נוספים.
- **צורה כרונית II:**
צורה נדירה אשר אובחנה רק בפרים. העור מתעבה ומופיעות גבשושיות סביב פי הטבעת.
- **צורה כרונית III הצורה הנדולרית**
צורה נדירה אשר לא אובחן בארץ. מופע של מקבצי גידולים (הנראים כמו יבלות - פפילומטוטיים) באזורים שונים בגוף, גם בלשון. יכול להופיע גם בבקר בוגר.

דרמטופילוזיס בכבשים ישנן 3 מופעים קליניים:

- **דלקת מוגלתית מפרישה**
היווצרות של גלדים באזורים בהם יש שיער ובשק האשכים.
- **דלקת עור דמויות פטרייה,**
באזורי הצמר והצוואר. נשירת צמר, התעבות של העור ותתכן דלקת עור משנית בעקבות שגשוג טפלי עור.
- **ריקבון טלף (דמוי תות-שדה)**
דלקת עור בחלק התחתון של הרגליים ובאזור הטלפיים. נפוץ בעיקר בכבשים המצויות במרעה רטוב או חצרות רטובות.

דרמטופילוזיס בעיזים ישנן 4 מופעים קליניים:

- **דלקת עור מוגלתית**
מפרישה באזור הפנים ושק האשכים.
- **צורה כרונית גידולית**
יכולה להופיע בכל מקום הגוף.

מקרים אקוטיים, קליניים. דלקת עור ממושטת באזור הראש והצוואר. הסימנים הקליניים נעים בין ירידה בתנובת החלב ועד למוות

מפרישה, איבוד שיער, בעטין ובבושת מורסות קטנות (חצ'קונים) הנגעים יכולים להופיע בצורה מקומית עד ממושטת בכל הגוף. מלווה לעיתים בירידה בחלב, עלייה בתאים סומטיים, איבוד משקל ללא גרד. משך המחלה בין שבוע לשלושה שבועות, בתנאי שמפסקים את הגורם הראשוני.

● **צורה גידולית:**

צורה נדירה אשר אובחנה בבני בקר בגיל שבוע עד שלושה שבועות. הופעת גבשושיות בלשון (גידול של תאי האפיתל

צינון זה א.ר.ג.

**לסככות המרביץ,
לאבוס ולחצר ההמתנה
שאל את הפרות ברפתות:**

- יהל
- שביל החלב - כפר ויתקין
- גרופית
- דורי מרקס - פאון
- חוות השחפים
- עין-חרוד
- משק יוקר - יוקנעם
- תל-יוסף
- נווה-אור
- שלוחות
- מיזרע
- רפת התבור - עין דור
- רוזנברג - כפר ידידיה
- רפת יוטבתה
- אמטו - בורגתא

א.ר.ג. פיתוח ויעוץ בחקלאות בע"מ

מושב עין-ורד ת.ד. 186 מיקוד 40696 טלפקס. 09-7962387, נייד: 052-3383005

www.arn-fog.com Email: arn_noam@walla.co.il

נגע עור או משטח מגע, מגרד עור ושיער. הדוגמאות עוברות תהליך של צביעות מיוחדות ותרבית, כאשר מבנה החיידק בצורת שרשרת מאוד אופיינית.

טיפול

רוב המקרים יחלימו באופן ספונטני ללא טיפול, אך הסרת הגורם הראשוני הכרחית להצלחת הטיפול והעלמת המחלה. לדוגמא במקרים קיצוניים הפסקת צינון למבכירות לתקופה של עד החלמה ואז החזרה הדרגתית. במקרים הכרוניים (הפרות הבוגרות) אין צורך לטפל אלא אם מתפתחת דלקת עור משנית.

במקרים האקוטים כאשר בעל החיים מראה סימני מחלה קשים, ניתן לטפל באנטיביוטיקה ממשפחת הפנצילינים או צפלוספורינים. הטיפול כמו ברוב מחלות העור הוא ממושך יותר ממחלות אחרות וזמן ההחלמה ארוך יותר. לכן כאשר מטפלים באנטיביוטיקה רצוי לפחות ל-5 ימים ובמינון גבוהה יותר. בחירת הטיפול צריכה להיות מותאמת למצב הקליני בהתחשבות ביעילות, זמן ההמתנה לחלב ורגישות בעלי החיים. רצוי לשלב את הטיפול האנטיביוטי עם תכשירים נוגדי דלקת שאינם סטרואידים. במקרים בהם דלקות העור מפושטות ומפרישות, ניתן לשלב טיפול מקומי על הפצעים (משחות או תרסיסים). כל הטיפול התרופתי הסיסטמי והמקומי ייעשו בהתייעצות עם הרופא המטפל ותחת מעקב של אנשי הצוות והרופא.

בעת התפרצות כדאי לבודד את בעלי החיים החולים באופן אקוטי וקשה לקבוצת חליבה נפרדת. כמו כן בזמן התפרצות ניתן לשנות את שיטת הצינון בחצר ההמתנה מהמטרה לערפול, על ידי החלפת הדיזות לכאלו בעלי ספיקה של כ-120 ליטר/שעה וללחץ שלא יעלה על 3 אטמוספרות וכך למנוע את המשך התפשטות המחלה.

מניעה

משטר צינון יעיל: הרטבה ולאחר מכן אוורור עד יבוש מלא של הפרה, יחס מקובל 1:9. שמירה על משטר צינון אחיד, ללא שינויים פתאומיים. רוב ההתפרצויות בארץ אשר הסבו נזק רב. אירעו במשקים שבהם לא היה צינון ולפתע עקב איחוד או בניית סככות חדשות

לרוב (בישראל) זוהי מחלת קיץ הקשורה להתחלת הצינונים. לרוב אף קשור לשינוי כלשהו במערכת הצינון, שינויי יחס מים לאוויר, הוספת מתזים, החלפת סוג המתזים, צפיפות בחצר ההמתנה ועוד

● דלקת עור

של האוזניים בלבד.

● דלקת מוגלתית מפרישה

בעור שבתוך האוזניים מופיע גם בצעירים בגיל מספר ימים ואילך.

אבחון

האבחון מתבסס על היסטוריה, סמנים קליניים ובדיקות מעבדה.

ההיסטוריה היא הפקטור האבחוני החשוב ביותר. לרוב (בישראל) זוהי מחלת קיץ הקשורה להתחלת הצינונים. לרוב אף קשור לשינוי כלשהו במערכת הצינון, שינויי יחס מים לאוויר, הוספת מתזים, החלפת סוג המתזים, צפיפות בחצר ההמתנה ועוד. המחלה תופיע קודם במבכירות שלאחר המלטה ראשונה, אלא נחשפות לצינון לראשונה בחייהן. במשקים בהם נעשה שינויי קיצוני במערכת הצינון יופיעו מקרי תחלואה גם בבעלי חיים בוגרים. הפרות שנחשפו בעבר למחלה מפתחות חסינות או מפתחות את המצב הכרוני (המראה הרטוב) של נשאות ללא קליניקה. מאחר וקיימות אבחנות מבדלות נוספות כגון גרב, פטרת, יבלת הבקר וקטרת העור רצוי לשלוח דוגמאות למעבדה הכוללות, ביופסיה של

החלו לצנן את הפרות או העלו את מספר הצנונים ביממה. המבכירות לאחר ההמלטה הן הקבוצה הרגישה ביותר למחלה במשק וכמו כן סובלות פחות מהכבדת החום. מומלץ להפרידם ולבצע צינון הדרגתי. זבובים מהווים מעביר מכאני של המחלה, לכן חשוב לבצע פעולות הדברה משולבות על מנת לצמצם את האוכלוסייה ובכך להפחית את ההשפעה שלהם על התפשטות המחלה בעדר.

זאנוזה

המחלה מועברת מבעלי החיים לבני אדם וגורמת להופעת מורסות מוגלתיות וכואבות באזור המגע. מומלץ לא לגעת בפרות חולות, במידה ואין ברירה להשתמש בכפפות, בגדים עם שרוולים ארוכים, כובע ומגפיים. לאחר המגע לבצע חיטוי במים חמים וסבון.

לסיכום

חשיבות הצנונים אינה מוטלת בספק, אך חייבים לעשות זאת באופן מושכל שיועיל ולא יפגע בבעלי החיים. פעולות שלכאורה נראות פשוטות כמו החלפת או הוספת מתזים, שינוי אוורור, שינוי חצר ההמתנה ואפילו הגדלת מספר הפרות בקבוצה עלולות להיות לפגוע באיזון שקיים בין צינון יעיל ובריא להתפרצות של מחלה. לכן, כל שינוי שאתם מבצעים במערכת הצינון חייב להיעשות באופן מקצועי ובשיקול דעת תוך התייעצות עם הגורמים הרלוונטיים. ▲

דרמטופילוזיס כרוני, המראה הרטוב או מראה מברשת הצבע, מקרים אלו תת-קליניים ללא כל פגיעה בפרות

